

Олег ЛЕВІН

доцент кафедри соціально-гуманітарних
дисциплін Дніпропетровського
державного університету внутрішніх
справ, кандидат історичних наук, доцент

АГРЕСИВНА ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНА СТРАТЕГІЯ РОСІЇ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

Глибинна ненависть московитів проти українців проходить крізь всю історію їх взаємин та постійно базувалася на прагненні підпорядкувати собі руські землі, тобто давні українські і утверджувати на них свою імперську ідеологію.

Збройна агресія Росії проти України 24 лютого 2022 року, актуалізувала аналіз міжнародно-історичних причин агресивної поведінки РФ, передусім щодо колишніх радянських республік. Тому в тезах здійснено спробу ретроспективного огляду згаданої проблеми в контексті середньовічних міжнародних відносин у регіоні Центрально-Східної Європи та формування самодержавної ідеології Великого князівства Московського, Московського царства і Російської імперії.

З огляду на те, що династії Рюриковичів і Романових брали початки від правителів Київської Русі, московські князі, царі й петербурзькі імператори вважали всі землі, що колись належали їй (**передусім українські**), частиною своєї історичної спадщини. Приєднання, а згодом входження України до складу Російської імперії, на їхнє переконання, виглядало як повернення втраченої колись вотчини. А те, що українські й білоруські землі раніше входили до складу Великого князівства Литовського і Руського та Речі Посполитої, або ж мали власну політичну автономію й встигли виробити окремі культурні, релігійні й державно-політичні традиції, сприймалося як збочення, зумовлені нібито примусовим відмежуванням цих країн від царя. Цей погляд цілком збігався з офіційною позицією російського самодержавства і нині покладений в основу зовнішньополітичної стратегії путіна.

Ключові слова: агресія, дипломатія, експансіонізм, ієрархія, концепція, самодержавство, спадщина.

Як виглядає розвиток російського державотворення? Це-необмежене ніякими умовами успадкування східних деспотичних владних ідеологічних принципів та стилю ведення внутрішніх і зовнішніх справ, бачення своєї месіанської геополітичної ролі тощо. І це все виявилось надзвичайно стійким. Навіть після закономірного розпаду радянської держави, знесиленої участю в холодній війні й поразкою в Афганістані, питання про переосмислення імперської спадщини, історичну відповідальність і необхідність цивілізованого оновлення відносин із найближчими сусідами у Кремлі навіть не виникало. Все це обумовлює актуальність з'ясування міжнародно-історичних підстав сучасної агресивної зовнішньополітичної стратегії росії щодо України, Грузії, Молдови

та інших незалежних держав на пострадянських теренах.

Під впливом внутрішньополітичних обставин, що супроводжують проголошену путінським режимом програму розбудови «Великої Росії», у масовій свідомості мешканців РФ ставлення до України й українців, Азербайджану й азербайджанців, Естонії й естонців еволюціонувало від нерозуміння й образи до злості і зверхності. Певною мірою це визначило й настрої російської політичної еліти, створивши сприятливі умови для оформлення реваншистсько-агресивних підходів стосовно, по-суті, всіх колишніх союзних республік.

Один із них полягає в тому, що пострадянські держави є начебто штучними, слабкими й аморфними утвореннями, приреченими на перманентні політичні й соціально-економічні кризи та безплідну руйнівну внутрішню боротьбу за владу. Таким чином, вони не мають перспектив як повноцінні міжнародні суб'єкти й рано чи пізно або розпадуться, або ж будуть змушені відмовитись від самостійної стратегії, піти на повну економічну й військово-політичну реінтеграцію з Росією. Виходячи з цього, варто тільки зачекати й не створювати зайвих міжнародно-правових перешкод для реалізації такого варіанта у майбутньому.

Інша російська концепція базується на тому, що такі держави як Україна чи Грузія мають право на формально незалежне існування, але їхні кордони й статус ще повинні бути «уточнені». Це наглядно показала військова агресія росії проти Грузії в 2008 р. та війна проти України, яку почала росія 24 лютого 2022 р.

Згідно цієї концепції діяла у 1992 р. Верховна Рада Росії, коли визнала незаконною передачу Криму до складу України, а в 1993 р. – ухвалила рішення щодо «російського статусу» Севастополя [1].

Відмежування від цих постанов тодішньої російської виконавчої влади аж ніяк не зняло проблеми, що з рештою призвело до анексії Криму в лютому-березні 2014 р.

Сучасна РФ виявилася неготовою до змін в стосунках з сусідами, до руху в напрямку реальної рівності у взаєминах з партнерами. Незмінною є: або диктат і підпорядкування, або жорстке, в т. ч. збройне протистояння, яке ми бачимо сьогодні. Путін та його оточення винищують все українське під гаслом звільнення від фашистів, говорячи, що вони воюють не проти українського народу, а проти нацистів. Насамперед роблячи в сто разів більше ніж фашисти в роки Другої світової війни. Роблячи спекуляцію на термінах – фашизм, нацизм – прикривають свою імперську ідеологію.

1. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2399-12#Text>